

Ulice osiedla Podwawelskiego

Osiedle Podwawelskie rozciąga się pomiędzy ulicami Marii Konopnickiej, Monte Cassino, Kapelanka oraz rzeką Wilgą. Na jego terenie znajduje się obecnie wiele ulic z ciekawą historią. Poniżej znajduje się wypis dotyczący poszczególnych ulic znaleziony w dwóch pozycjach książkowych: E. Supranowicz, *Nazwy ulic Krakowa*, Wyd. Instytut Języka Polskiego, Polska Akademia Nauk, Kraków 1995 oraz T. Stanisławska-Adamczewska, J. Adamczewski, *Kraków, ulica imienia...*, Oficyna Wydawnicza „BiK”, Kraków 2000. Zapraszamy do lektury!

Barska, ulica – Dębniki

Powstała – przynajmniej w początkowej części – w l. 1849 – 1855 jako bezimienna droga prowadząca do budowanych na ówczesnych przedpolach miasta fortyfikacji. Stopniowo przedłużana, na początku XX w. sięgała granicy Podgórza, w związku z czym końcowy jej odcinek nosił nazwę ul. *Podgórskiej*. Nazwę obecną otrzymała w r. 1912 (DRK 1912). Związana jest ona z *konfederacją barską* (sąsiednim ulicom nadano nazwy m.in. Konfederackiej i K. Pułaskiego). Teren Dębnik i pobliskich Krzemionek Podgórskich był rejonem działań konfederatów podczas ich pobytu i walk w Krakowie w l. 1768 – 1772.

Do dziś zachował się jedynie jej najstarszy, początkowy odcinek; dalsza część została wchłonięta przez dzisiejszą ul. M. Konopnickiej oraz węzeł drogowy przy mości Grunwaldzkim i hotel Forum.*

Jana Bułhaka (1876 – 1950) – fotografik, pedagog, publicysta, społecznik, ur. W Ostaszynie w Nowogródzkiem, zm. W Giżycku. Po zakończeniu gimnazjum klasycznego w Wilnie rozpoczął w 1897 studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. W 1912 założył pracownię fotografii artystycznej w Wilnie, a w 1919 został starszym asystentem i do 1939 kierował Zakładem Fotografii Artystycznej na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Był założycielem takich organizacji jak Fotoklub Wileński, Fotoklub Polski, Związek Polskich Artystów Fotografików, Polskiego Towarzystwa Fotograficznego. Został uznany za twórcę polskiej fotografii, szczególnie fotografii krajobrazowej. Zgromadził ok. 19 tys. Zdjęć „Polska w obrazach fotograficznych” – cała ta kolekcja wraz z fonoteką innych zdjęć polskich i zagranicznych spłonęła w 1944 w Wilnie. Po wojnie zamieszkał Jan Bułhak w Warszawie, wykonał ok. tysiąca zdjęć zniszczeń i odbudowy stolicy, ok 6 tysięcy zdjęć

dokumentalnych, głównie krajobrazów i zabytków Polski, wiele zdjęć dokumentujących Ziemię Zachodnie. Prace J. Bułhaka wystawiano w wielu miastach, także w krakowskim Muzeum Historii Fotografii i tu także znalazły się po śmierci artysty jego zbiory klisz, sprzęt fotograficzny i listy itp. **

Dworska, ulica – Zakrzówek

Pod koniec XIX w. zbudowano kolejkę, łączącą kamieniołom w tzw. Skałach Twardowskiego z brzegiem Wisły. Droga wzdłuż toru otrzymała w 1912 r. (DRK1912) nazwę ul. *Dworskiej* – znajdowały się tam wówczas zabudowania XVII – wiecznego *dworu* kapitularnego. *

Kapelanka, ulica – Zakrzówek

Powstała za sprawą wojskowych władz austriackich w l. 1849 – 1855 jako droga dojazdowa do budowanych w tym rejonie fortyfikacji (tzw. szaniec FS 25 nad Wilgą).

Nazwę *Kapelanka* otrzymała w r. 1912 (Droga przed koszarami konnicy DRK 1912). Jest ona upamiętnieniem istniejącej w tym miejscu osady, będącej ongiś uposażeniem *kapelanów* katedralnych (P 1909). W latach siedemdziesiątych ulica została przebudowana i zmieniono jej przebieg. *

Marii Konopnickiej, ulica – Dębniki, Zakrzówek, Ludwinów, Podgórze. Obecna ulica przebiega w miejscu dawnej tzw. Kolei obwodowej, przeprowadzonej w l. 1887 – 1888 w celu usprawnienia komunikacji ze stacji Łobzów (przez dzisiejsze Aleje Trzech Wieszczów i Dębniki – do Bonarki i Płaszowa. Linię kolejową zlikwidowano w r. 1911 i Rada Miejska postanowiła utworzyć w jej miejscu ulicę, według pierwotnych projektów mająca sięgać do rzeki Wilgi (DRK 1911).

Ponieważ zaczątkiem nowej ulicy były dwie uliczki, znajdujące się z obu stron toru kolejowego przy ówczesnym *moście* Dębnickim, a mianowicie króciutka ul. *Mostowa* (po stronie Wawelu) i dłuższa ul. *M. Konopnickiej* (po stronie Rynku Dębnickiego), nową powstającą ulicę postanowiono nazwać ul. *M. Konopnickiej* (DRK 1912). W realizacji tych projektów przeszkodziła I wojna światowa i powrócono do nich w latach dwudziestych, kiedy to sukcesywnie zaczęły powstawać coraz dalsze odcinki ulicy: w r. 1922 sięgała do wysokości dzisiejszego Ronda Grunwaldzkiego, czyli do ówczesnej ul. Barskiej. Jej prowizoryczny ciąg dalszy pierwotnie (P 1916) nosił nieoficjalną nazwę ul. *Podgórskiej* (prowadził w kierunku

Podgórze). W r. 1929 ulica dochodziła już w okolice już w okolice Matecznego (DRK1929). W pierwszych latach powojennych (W 1956) ul. M. Konopnickiej nazywano także początkowy odcinek powstającej wtedy ulicy – dzisiejszej ul. H. Kamieńskiego.

W latach siedemdziesiątych w związku z przebudową węzła drogowego przy nowo powstałym moście Grunwaldzkim zmieniono nieco przebieg ulicy zbliżając ją do Wisły.*

Komandosów, ulica – Zakrzówek

Ulica wytyczona została i otrzymała nazwę pod koniec lat pięćdziesiątych (W 1961). Do lat dwudziestych w okolicy tej przebiegało koryto Wilgi przeniesione później w miejsce obecne. Nazwa ulicy jest nazwą pamiątkową, mającą służyć uczczeniu specjalnej formacji zbrojnej, powstałej w czasie II wojny światowej w Wielkiej Brytanii (polskie oddziały *komandosów* – w r. 1942).*

Mieszkańska, ulica – Zakrzówek

Bezimienne wcześniej Droga bez nazwy (DRK 1912) otrzymała ją w r. 1912. Wbrew tej nazwie okolica nie miała wówczas charakteru *mieszkańskiego*, lecz raczej na pół wiejski.*

Mitkowskiego Władysława (1914 – 1942) – działacz harcerski, radiotechnik, ur. I zm. W Krakowie; pochodził z rodziny rzemieślniczej; ojciec Władysława – Józef był mistrzem kafilarskim; starszy brat Władysława – Józef, więziony przez gestapo na Montelupich to późniejszy znakomity historyk prawa, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego. W Gimnazjum im. Jana Sobieskiego zainteresowała się Władysław harcerstwem, któremu poświęcił następnie całe swe życie. Jak pisze jego biograf Bolesław Leonhard – rozpoczął Władysław swoją harcerską działalność pomagając w prowadzeniu 18. Samodzielnej Gromady Zuchowej „Orlików”, wstąpił do Związku Harcerstwa Polskiego i przeszedł poszczególne szczeble tej organizacji. W 1937 – 1938 odbywał służbę wojskową, ukończył półroczny kurs radiowo – telegraficzny, kapral. W marcu 1939 zdał zaległą maturę, w sierpniu został podharc mistrzem i uzyskał stopień Harcerza Rzeczypospolitej. Walczył w kampanii wrześniowej 1939. Zbiegł z niewoli niemieckiej i wrócił do Krakowa; zarabiał korepetycjami; pracował jako murarz, potem w spółdzielni stolarskiej. Działal w konspiracji, używał pseudonimu Żbik, uczestniczył w wydawaniu tajnych gazetek, jak „Nowe Ateny”, „Pobudka”, „Surma”. Prowadzona przez niego tajna XV Drużyna Harcerska wchodziła w skład „Żelbetu”, tworząc drużyny i plutony

AK. Był trzykrotnie aresztowany przez gestapo, ale zwalniany z braku dowodów jakoby działał w „akcji antyniemieckiej”. Gdy jednak po raz czwarty gestapo załomotało do drzwi domu – 24 czerwca 1942 – rzucił się do ucieczki, został zastrzelony w ogrodzie przy domu rodziców przy ulicy Twardowskiego 99. Jego też imię nosi ulica VIII dzielnicy Dębniki w pobliżu jego rodzinnego domu, między ul. Twardowskiego i ul. Monte Cassino. **

Monte Cassino, ulica – Dębniki

Nowa arteria przelotowa, wytyczona w r. 1973 w związku z budową mostu Grunwaldzkiego i nazwana ul. Z. *Skolickiego*, przemianowana w r. 1991. Nowa nazwa jest nazwą typu pamiątkowego, związana ze słynną bitwą o *Monte Cassino*.

ZBIGNIEW SKOLICKI – (1904 – 1971), przewodniczący prezydium Rady Narodowej m. Kraków, działacz społeczny, poseł na Sejm w okresie PRL.*

Na Ustroniu – ulica, Zakrzówek

Ulica powstała i nazwę (uzasadnioną jej ówczesnym położeniem *na ustroniu*) otrzymała w r. 1919 (DRK 1919). *

Rozdroże, ulica – Ludwinów, Zakrzówek

Bezimiennej dotychczas drodze nazwę (umotywowaną jej położeniem na *rozdrożu*) nadano w r. 1926 (DRK 1926).*

Słomiana, ulica – Zakrzówek

Ulica powstała w latach trzydziestych XX w. na terenie dawnych fortyfikacji (z l. 1884 – 1894) i pierwotnie nosiła nazwę ul. *Dworskiej Bocznej* (DRK 1934; *Otwarcie ulicy bocznej Dworskiej*). Nazwę obecną (od nazwy pospolitej słoma, słomiany) otrzymała w r. 1952 – być może przez analogię do ul. Siennej. Brak danych na temat motywacji tej nazwy.*

Szwedzka, ulica – Ludwinów, Zakrzówek, Dębniki

Jest to część drogi rokadowej, wiodącej wzdłuż obwarowań miasta, zbudowanych przez Austriaków w l. 1884 – 1894. W miejscu skrzyżowania z u. Twardowskiego znajdowała się tzw. Brama Zakrzowska, druga brama usytuowana została u zbiegu z ul. Tyniecką, zaś trzecia

– przy ul. Dworskiej (gdzie biegły tory kolejki do kamieniołomu, położonego w Skałach Twardowskiego).

Fortyfikacje straciły szybko znaczenie militarne i zniesiono je na początku XX w., droga zaś stała się ulicą i otrzymała nazwę w r. 1912 (DRK 1912).

Motywacji jej należy prawdopodobnie szukać w tradycji istnienia tzw. okopów *szwedzkich*; rzeczywiście Szwedzi w r. 1657 budowali na Dębnikach jakieś fortyfikacje, usytuowane – o ile można sądzić z dawnych planów – w tej okolicy (por. tzw. *Delineatio obsidionis Cracoviae*, Bogdanowski 1979, 57).*

Twardowskiego Piotra, ulica – Zakrzówek

Wytyczona została w latach 1849 – 1855 jako droga dojazdowa do fortyfikacji umiejscowionych w rejonie tzw. Skał Twardowskiego.

Nazwana drogą główną Zakrzowiecką, ulicą główną Zakrzowiecką (DRK1912), nazwę oficjalnie otrzymała w r. 1912.

PIOTR TWARDOWSKI był legendarnym (czy półlegendarnym) XVI – wiecznym czarnoksiężnikiem. Mieszkał ponoć w Krakowie w kamienicy ba rogu Rynku i ul. Wiślniej, zaś pracownię miał w grocie na Krzemionkach Zakrzowskich (tzw. Skałach Twardowskiego).*

Wierzbowa, ulica – Zakrzówek

Bezimienna dotychczas ulica otrzymała nazwę (prawdopodobnie związaną ze znajdującymi się w okolicy *wierzbami*) w r.1912 (DRK1912).*

Wygrana

Części ulic w dzielnicy Dębniki nadano nazwy związane tematycznie z *konfederacją* barską, ponieważ był to teren działalności *konfederatów* podczas ich pobytu w Krakowie.*

* E. Supranowicz, *Nazwy ulic Krakowa*, Wyd. Instytut Języka Polskiego, Polska Akademia Nauk, Kraków 1995

** T. Stanisławska-Adamczewska, J. Adamczewski, Kraków, ulica imienia..., Oficyna Wydawnicza „BIK”, Kraków 2000